

середньої освіти України. *Технології організаційно-управлінської та освітньої діяльності в початкових класах Нової української школи в умовах інтеграції України до Європейського Союзу*: монографія / за заг. ред. О. О. Красовська. Рівне: видавець О. Зень. 2023. С. 11-47. **5.** Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 232 с. **6.** Скворцова С. І. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя на засадах контекстного навчання. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. Випуск 35. 2010. С. 66–71. **7.** D. Raven T. Hoffman M. Linard Education, values and society: the objectives of education end the nature and development of competence. London, New York: The psychological corporation. 2017. 30 p. **8.** Robert E. Slavin. Research On Cooperative Learning: an international perspective. Scandinavian Journal of Educationale Research, №4, 2019. 484 p. **9.** Roggers E. M. Diffussin of Innovations. London: Free Press, 2013. 453 p. **10.** Ron Miller. What Are Schools For? Holistic Education In American Culture. Vermont, USA, 2012. 253 p. **11.** Silver H. Innovations in Teaching and Learning in Higher Education. URL : [http:// www.edu.plymouth.ac.uk/itlhe/itlhe/conf2](http://www.edu.plymouth.ac.uk/itlhe/itlhe/conf2).

УДК 378:331.108.2-057.212

**ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-
ПАТРІОТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В
ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ В
УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Бурса Т. Л.,

*здобувачка першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука» (м. Рівне, Україна)*

Науковий керівник: Хом'як О. А.,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука» (м. Рівне, Україна)*

***Анотація.** У роботі розкриваються теоретико-методичні аспекти впровадження технологій формування національно-патріотичної свідомості молодших школярів в умовах воєнного стану на уроках в початкових класах, їх роль у модернізації громадянського виховання та розвитку дітей молодшого шкільного віку в освітньому середовищі Нової української школи. Автором теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічні умови впровадження технологій формування національно-*

патріотичної свідомості молодших школярів на уроках різних освітніх галузей в початкових класах.

Ключові слова: патріотична свідомість, молодші школярі, Нова українська школа, урок.

Abstract. The paper reveals the theoretical and methodological aspects of the implementation of technologies for the formation of national-patriotic consciousness of younger schoolchildren in the conditions of martial law in lessons in primary grades, their role in the modernization of civic education and the development of children of younger school age in the educational environment of the New Ukrainian School. The author theoretically substantiated the organizational and pedagogical conditions for the implementation of technologies for the formation of national-patriotic consciousness of younger schoolchildren in the lessons of various educational fields in primary grades.

Keywords: patriotic consciousness, junior schoolchildren, New Ukrainian School, lesson.

Вступ. Сьогодні в умовах жорстокої російської агресії проти української державності і незалежності набуває особливої актуальності духовна єдність суспільства, формування національно-патріотичної свідомості у прийдешнього покоління. Пріоритетність виховання національно свідомого патріота-громадянина зумовлюється водночас процесом утвердження нації. Для України, яка є політичною державою, виховання свідомого патріота-громадянина відіграє важливу роль тому, що покликане сприяти її соборної міцності, єдності, які є серцевиною української національної ідеї. Це можливо за умови впровадження в освітнє середовище Нової української школи технологій формування національно-патріотичної свідомості.

Аналіз останніх досліджень. Вивчення процесу формування національно-патріотичної свідомості охоплює широке коло літературних джерел: філософії, історії, етнографії, соціології, психології, педагогіки. Ряд важливих аспектів формування національно-патріотичної свідомості розкрили у процесі аналізу наукових праць видатних педагогів-українців сучасності Р Арцішевського, О. Вишневського, Г. Ващенко, В. Сухомлинського.

Упродовж останніх десятиліть українська національна система освіти і виховання нагромадила цінний матеріал, виробила систему формування патріота-громадянина, в якій усі складові перебувають у тісному взаємозв'язку. Свідченням тому є ряд важливих наукових праць українських педагогів (К. Дмитренко, М. Коновалової, О. Савченко, О. Сухомлинської, М. Боришевського, І. Тараненко, С. Рябової, К. Чорної, Р. Шияна Творча реалізація їх педагогічного доробку особливо актуальна в наш час в умовах виконання завдань сучасної Нової української школи.

Визначення мети та завдань дослідження. Мета статті – розв’язання актуальної педагогічної проблеми реалізації технологій формування національно-патріотичної свідомості молодших школярів в умовах воєнного стану на уроках в початкових класах Нової української школи. Досягнення мети передбачає розв’язання завдань:

– систематизувати шляхи реалізації технологій формування національно-патріотичної свідомості молодших школярів в умовах воєнного стану, що сприяє розвитку метакогнітивних навичок і широкого кола компетентностей учнів початкових класів;

– визначити оптимальні дидактичні підходи до впровадження технологій формування національно-патріотичної свідомості молодших школярів в умовах воєнного стану з метою формування громадянської компетентності учнів;

– класифікувати інноваційні технології формування національно-патріотичної свідомості молодших школярів в умовах воєнного стану в початкових класах Нової української школи.

Результати досліджень. Національно-патріотична свідомість громадянина-патріота належать до ключових компетентностей необхідних для формування особистості школяра в сучасних умовах. Під нею розуміють усі форми поведінки, необхідні для ефективної та конструктивної участі у громадському житті, у родині, на роботі: уміння працювати з іншими на результат, попереджувати й розв’язувати конфлікти, досягати компромісів; повага до закону, соціокультурного різноманіття, дотримання прав людини.

З огляду на наявну загрозу життю і здоров’ю учасників освітнього процесу внаслідок збройної агресії російської федерації та оголошення в Україні воєнного стану, Міністерством освіти і науки України розроблено методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу у 2022/2024 навчальних роках у початковій школі в умовах воєнного часу. Відповідний *лист-роз’яснення* направлено керівникам департаментів освіти і науки обласних, Київської міської державних (військово-цивільних) адміністрацій. Здобувачам освіти, які в умовах воєнного стану були вимушені змінити місце проживання, місце навчання, незалежно від місця їхнього проживання на час особливого періоду гарантується організація освітнього процесу в дистанційній формі, що є найбільш безпечною з використанням сучасних технологій.

Перелік компетентностей Нової української школи ґрунтується на «Рекомендаціях Європейського Парламенту та Ради Європи щодо формування ключових компетентностей ціложиттєвої освіти» (18.12.2006 р.) [2, с.12].

Зважаючи на інтегровану структуру *національно-патріотичної свідомості* як інтегрованого утворення особистості, що ґрунтується на знаннях, уміннях, досвіді та цінностях, ми визначили складові національно-

патріотичної свідомості молодших школярів: *історичні та громадянські знання*, на основі яких формуються уявлення про форми і способи життя та реалізацію потреб і інтересів особистості в політичному, правовому, економічному, соціальному та культурному просторі демократичної держави взагалі, та української зокрема; *громадянські вміння та досвід участі* в національно-культурному, соціально-політичному житті суспільства; *національно-патріотичні та громадянські чесноти* – норми, установки, цінності й якості, притаманні національно свідомому громадянині демократичного суспільства [1, с.24].

Виховати в учня *національно-патріотичну свідомість* означає сформувати в нього *комплекс особистісних якостей і рис характеру*, що є основою специфічного способу мислення та спонукальною силою повсякденних дій, вчинків, поведінки: патріотична самосвідомість, громадянська відповідальність і мужність, готовність трудитися для розвитку держави, захищати її, підносити міжнародний авторитет; повага до батьків, свого родоводу, традицій та історії рідного народу, усвідомлення своєї незалежності як його представника, спадкоємця й наступника; дисциплінованість, працьовитість, завзятість, творчість, почуття дбайливого господаря своєї землі, піклування про її природу, екологію. Ці та інші якості й риси формуються в процесі засвоєння учнями духовних надбань рідного народу, цілеспрямованого національного виховання як системи ідей, поглядів, переконань, традицій, звичаїв та інших форм соціальної політики українського народу, спрямованих на організацію життєдіяльності підростаючих поколінь, виховання їх в душі природно-історичного розвитку матеріальної і духовної культури нації [2, с.14]. Реалізувати вищесказане в умовах НУШ покликані *інноваційні педагогічні технології навчання*.

Інноваційне навчання – це зорієнтована на динамічні зміни в навколишньому світі навчальна та освітня діяльність, ґрунтована на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості [14]. Вважаємо, що для формування національно-патріотичної свідомості молодших школярів доцільно застосовувати педагогічні технології:

технології: сукупність форм і методів навчання, базованих на діалоговому мисленні у взаємодіючих дидактичних системах суб'єкт-суб'єктного рівня: (учень-учитель, учень-автор, учитель-автор); до них відносять: проблемно-пошукові діалоги, семінари-дискусії, навчальні дискусії, евристичні бесіди, аналіз конкретних ситуацій: «Шкала думок», «Мозковий штурм», «Займи позицію», «Незакінчені речення», «Коло ідей», «Чотири кути», «Інтерактивна дискусія», «Ажурна пилка», «Прес»;

– *ігрові технології*: дидактичні системи використання різноманітних ігор. Під час виконання таких ігор як «Відгадай, хто я?», «Мудрі сови», «Інфокарусель» та інші у молодших школярів формуються уміння

виконувати завдання на основі компромісного вибору, що в свою чергу сприяє розвитку соціальної компетентності;

– *структурно-логічні технології*: поетапна організація системи навчання, що забезпечує логічну послідовність формування та розв'язання дидактичних задач на основі відбору їх змісту, форм, методів і засобів навчання на кожному етапі з урахуванням поетапної діагностики результатів з метою візуалізації в НУШ, використовуються такі форми та методи:

– традиційні діаграми і структурно-логічні схеми: діаграма Венна, ієрархічна структура («Дерево»), фішбоун (причинно-наслідкова діаграма Ісікави); таблиці: «Об'єкт – властивості» (описова таблиця), «Об'єкт – об'єкт», «Об'єкт – об'єкт – кілька», «Об'єкти – властивості – об'єкти, «Т-схема»;

– інтелект-карти (mind map), стратегічні карти (roadmaps), казуальні ланцюги (causal chains), інфографіка, навчальні презентації та ін.

– *інформаційно-комп'ютерні технології*: це технології, що реалізують у дидактичних системах комп'ютерного навчання на основі діалогу «людина-машина» за допомогою різноманітних навчальних програм (тренінгових, контролюючих, інформаційних);

– *тренінгові технології*: система діяльності для відпрацювання певних алгоритмів виконання типових практичних завдань, формування соціальної та громадянської компетентностей доцільно використати методи означеної технології: метод проєктів, рольова гра (Моделювання), «Мозаїка», «Втрачена інформація», «Броунівський рух»;

– *інтеграційні технології*: дидактичні системи, що забезпечують інтеграцію міжпредметних знань і вмінь, різноманітних видів діяльності на рівні інтегрованих курсів, навчальних тем, уроків, навчальних днів [3].

Висновки. Усі запропоновані педагогічні технології, при оптимальному застосуванні та поєднанні, здатні значно підсилити ефективність освітнього процесу в початковій ланці й отримати гідний результат у вигляді комплексу не лише знань, умінь та навичок, а компетентностей, необхідних для життя та подальшого навчання молодших школярів. Різноманітність інноваційних педагогічних технологій вимагає від учителів пильної уваги та відповідної підготовки до їх вибору та впровадження в освітній процес початкової школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний стандарт початкової освіти: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 Урядовий кур'єр. 2018. № 38. 43 с. 2. Концепція Нової української школи. URL: <https://drive.google.com/file/d/0BzKkv8gxSZUkMzZMbWtPYU9lWXM/view/27.10.2016> р. 40 с. 3. Пометун О. І., Комар О. А. Підготовка вчителів початкових класів: інтерактивні технології і ВНЗ. Умань : РВЦ «Софія», 2007. 65 с. 4. Пометун О. І., Пироженко Л. В.

УДК 378:331.108.2-057.212

РЕАЛІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ НА УРОКАХ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Гоч О. А.,

здобувач першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти

Приватного вищого навчального закладу

«Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука» (м. Рівне, Україна)

Науковий керівник: Красовська О. О.,

доктор педагогічних наук, професор

завідувач кафедри теорії та методик початкової освіти

Приватного вищого навчального закладу

«Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука» (м. Рівне, Україна)

Анотація. *В роботі розкриваються теоретико-методичні аспекти застосування діяльнісного підходу до формування дослідницької компетентності учнів початкових класів Нової української школи на уроках «Я досліджую світ», їх роль у модернізації процесу інтелектуального розвитку дітей в освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти. Автором теоретично окреслено організаційно-педагогічні умови та модель методики формування дослідницької компетентності учнів Нової української школи на уроках «Я досліджую світ» у початкових класах засобами інтегративних освітніх технологій.*

Ключові слова: *урок, початкова освіта, інтегроване навчання, Нова українська школа.*

Abstract. *The paper reveals the theoretical and methodological aspects of the application of the activity approach to the formation of the research competence of primary school students of the New Ukrainian School in the lessons "I explore the world", their role in the modernization of the process of intellectual development of children in the educational environment of a general secondary education institution. The author theoretically outlined the organizational and pedagogical conditions and the model of the method of forming the research competence of students of the New Ukrainian School in the*